

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008
1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДНИЦА" № 2, ТЕЛЕ: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

ДО

**МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ДОКЛАД

ОТ

**ДЕЯНА КОСТАДИНОВА – заместник министър-председател и министър на труда
и социалната политика**

**ОТНОСНО: Приемане на Актуализирана стратегия по заетостта на Република
България 2013 – 2020 г.**

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание чл.31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерски съвет и на неговата администрация внасям за разглеждане проект на Решение на Министерски съвет за приемане на Актуализирана стратегия по заетостта 2013 – 2020 г.

България има натрупан опит в разработването и реализирането на стратегически документи. Актуализираната стратегия по заетостта 2008 – 2015 г. бе приета от Министерския съвет на Р България през 2008 г. Тя се очерта като ключов стратегически документ, определящ задачите и насочващ усилията на всички заинтересовани страни на пазара на труда към увеличаване на инвестициите в човешки ресурси, устойчиво макроикономическо развитие, генериращо повече и по-качествени работни места с цел повишаване на заетостта, производителността на труда и социалното включване. Реализацията на Актуализираната стратегия по заетостта на Р България за периода 2008 – 2015 г. в значителна степен допринесе за смекчаване на последствията за пазара на труда от финансовата и икономическа криза. Постигна се осезаем напредък и се отбелязаха положителни резултати по редица от дефинираните задачи по основните направления на действие през периода 2008 – 2011 г., в т. ч.

- Ограничаване нивото на бюджетен дефицит до 2.1% от БВП през 2011 г. в резултат на провежданата фискална консолидация;
- Въвеждане на плосък данък от 10 % за облагане доходите на физическите лица от началото на 2008 г.;
- Административната тежест за деклариране и плащане на данъци е намаляла с над 20 % за отчетния период;

- Минималната работна заплата се е увеличила с 31.8 % при инфлация за периода от 20.9 %;
- До края на 2011 г. в 61 % от дирекциите „Бюро по труда“ е въведен модел на обслужване „едно гише“;
- Проведена е количествена и качествена оценка на посредническите услуги, оказвани от дирекциите „Бюро по труда“;
- Между частните трудови посредници и териториалните поделения на АЗ са сключени общо 180 споразумения за сътрудничество и съвместна дейност;
- Към края на 2012г. в страната са създадени и функционират над 600 изнесени работни места и филиали, а в 108 структури на Агенцията по заетостта са оборудвани с електронни обществени терминали осигуряващи достъп на безработните лица до услугите, предоставяни от Агенцията по заетостта;
- До края на 2012г. са проведени общо 321 трудови борси, на които са обявени 31 147 свободни работни места, като започналите работа през отчетния период лица са 27 163;
- Към дирекциите „Бюро по труда“ са назначени 318 специално обучени медиатори за работа с икономически неактивни лица;
- Над 4.5 пъти се увеличиха средствата по регионални програми за обучение и заетост, които се изпълняват за преодоляване на проблеми на местните пазари на труда.

През периода 2008 - 2012 г. активната политика на пазара на труда се финансира освен със средства от държавния бюджет и със средства от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г. Реализирани бяха програми, мерки, схеми и действия, целящи устройването на работа, разкриването на нови работни места, активното интегриране на пазара на труда на неравнопоставените групи, повишаване пригодността за заетост на безработните лица. За периода 2008-2012г. със средства от държавния бюджет в обучение за придобиване на професионална квалификация са включени 68.4 хил. безработни лица, осигурена е заетост на почти 357 хил. лица, а общо изразходваните средства са над 590 млн. лв.

Въпреки постигнатите значителни резултати през периода 2008 – 2011 г. са необходими допълнителни усилия за постигане на част от заложените цели до 2015 г. по отношение на заетостта и безработицата. Реализиран е напредък при изпълнение на целите по отношение на коефициента на заетост при възрастните (55-64 г.), производителността на труда, средната възраст на излизане от работната сила, степента на разсейване на коефициента на заетост по региони на планиране, дела на младежите (20-24г.) със завършено най-малко средно образование.

В условията на променената икономическа среда в страната и сложната международна конюнктура е необходимо адаптиране на политиките на пазара на труда, осигуряване на стабилност и подобряване на неговото функциониране, което от своя страна изисква преработване на Актуализираната стратегия по заетостта 2008 – 2015 г. Това се предприема и с цел включване на нови политики и действия, които да осигурят постигането на националните цели в областта на заетостта и социалната политика в рамките на Стратегията „Европа 2020“.

Актуализираната стратегия по заетостта 2013 – 2020 г. е в съответствие с Националната програма за реформи до 2020 г., в която са дефинирани приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за повишаване на жизнения стандарт като крайна цел на икономическата политика. Мерките в Програмата са насочени към преодоляване на предизвикателствата пред растежа и достигане на националните цели по Стратегията „Европа 2020“. Актуализираната стратегия по заетостта 2013 – 2020 г. е основана и на Националната програма за развитие: България 2020 и следва да допринесе за постигането на нейната визия, а именно към 2020г. България трябва да бъде държава с конкурентоспособна икономика, която осигурява условия за пълноценна социална,

творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж.

Визията на Актуализираната стратегия по заетостта за периода 2013-2020г., която е определена като: **осигурени условия и възможности за подобряване качеството на работната сила и повишаване на заетостта в икономика с интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж с цел повишаване на стандарта на живот и насърчаване на социалното включване**, надгражда визията на досегашната стратегия, а именно: „осигурени условия и възможности за продуктивна и качествена заетост на трудоспособните лица за повишаване на стандарта на живот, подобряване на социалното сближаване и ускорен икономически растеж”.

Предмет на Актуализираната стратегия по заетостта 2013 – 2020 г. е не само подобряването на функционирането на пазара на труда, но най-вече увеличаването на инвестициите в човешките ресурси, подкрепа за устойчивото макроикономическо развитие, което генерира повече и по-качествени работни места с цел повишаване на заетостта, производителността на труда и социалното включване. В Актуализираната стратегия са определени нови стратегически цели.

Целите на Актуализираната стратегия по заетостта 2013 – 2020 г. са в синхрон с целите на Европа 2020 и целите на Р България, залегнали в редица национални документи. **Основна цел в развитието на политиката по заетостта, в средносрочна перспектива (2013 – 2015 г.),** е повишаване на заетостта за компенсиране на намалението по време на кризата и ограничаване на безработицата чрез насърчаване разкриването на нови работни места, подобряване на услугите по заетостта, активиране и обучение на безработните, за да разполагат с търсените от работодателите знания и умения. **В дългосрочна перспектива (2015 – 2020 г.) ще се цели** значително подобряване на инвестирането в човешкия капитал, осигуряване на значително по-висока и устойчива производителна заетост и интегриране на пазара на труда на най-широк кръг от лица.

Основните приоритети на Актуализираната стратегия по заетостта 2012 – 2020г. включват:

Основните приоритети на Актуализираната стратегия по заетостта 2013 – 2020г. включват:

1. Повишаване на заетостта в условията на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, което предполага наличие на достатъчно качествена работна сила със знания и умения, съгласно потребностите на бизнеса и с капацитет за по-висока производителност на труда.

Такава работна сила се формира за продължителен период и при условие, че е подобрен навреме достъпа до образование и обучение, като обучаваните в голямата си част завършват образование, а тези които са напуснали рано системата на образованието се включват в подходящи форми за заетост и обучение. Качествената работна сила е продукт на качествена и ефективна система на образованието и обучението и то през целия живот на човека, система която обаче е тясно свързана с потребностите и изискванията на работните места. Качествената работна сила не е самоцел, тя е мотивирана за работа на високопроизводителни работни места, за създаване на висока добавена стойност, интелектуален труд с приложение на новите информационни технологии, с изисквания за иновации и творчество. От своя страна икономиката трябва да създаде такива работни места.

2. Повишаване предлагането на работна сила е основен приоритет не само с оглед на високата неактивност на трудоспособното население, но и поради демографските проблеми и необходимостта от по-висок обем на произвеждания БВП, при доминиране все още на екстензивните фактори на развитие. Всичко това изисква активно поведение на пазара на труда на търсещите работа и развитие на услугите по заетостта; активиране на обезкуражените и неактивните лица, на безработните от

уязвимите групи; създаване на условия за съчетаване на семейния и професионалния живот и осигуряването на равни възможности; заетостта следва да осигурява достатъчно доходи, обвързани с индивидуалната производителност на труда, образованието и квалификацията на човека. Работната сила от своя страна трябва да бъде достатъчно мобилна, в условията на гъвкавост и сигурност на заетостта.

3. Бавното възстановяване от кризата и закриването на работни места дори при положителен ръст на БВП означава, че създаването на работни места не може да бъде оставено единствено на пазарните механизми. Необходима е целенасочена **подкрепа за повишаване търсенето на работна сила** особено за приоритетните за развитието на икономиката отрасли с висока добавена стойност, тези, които осигуряват интелигентен и устойчив растеж, за намаляване на регионалните различия в заетостта и пазара на труда; за осигуряване качествена работна сила за малките и за средните предприятия; за създаване на заетост на „зелени работни места“; развитие на конкурентоспособна и ресурсоспестяваща икономика, а също и на „бели работни места“ включително в областта на социалните услуги.

В Актуализираната стратегия са определени три основни **направления на действие** и съответните задачи по тях:

1. Повишаване на качеството на работната сила според изискванията на пазара на труда и за повишаване на производителността на труда – сред основните задачи в това направление са:

- подобряване на достъпа до образование и обучение на лицата в трудоспособна възраст;
- предприемане на действия, насочени към превенция на отпадането от училище и реализирането на мерки, осигуряващи „втори шанс“ за включване в образование и обучение;
- анализ и оптимизиране на държавните образователни изисквания за учебното съдържание и на учебните програми с цел придобиване на базови компетентности, необходими за успешната реализация на пазара на труда;
- развиване на национална система за проучване и прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики, с цел провеждане на ефективни и целенасочени политики в областта на образованието, обучението, социалното включване и заетостта;
- регулярен обмен на информация за пазара на труда (между АЗ и НАПОО, между АЗ и НАП, между МТСП и МОМН);
- развиване на Национална информационна система за оценка на компетенциите и актуализация на Националната класификация на професиите и длъжностите;
- увеличаване на възможностите за стажуване в реална работна среда както в процеса на образование и обучение, така и след завършване на обучение.

2. Повишаване предлагането на работна сила

- ще се работи специално за подобряване на услугите за безработните младежи. Предвижда се осъществяване на консултации от социални педагози и социални работници, коучинг под формата на подкрепа и консултиране на младите хора относно тяхното образование и подобряване на перспективите за работа в процеса на преход от училище към заетост, изготвяне на индивидуални планове за развитие и др.

- създаване на „Виртуална служба за заетост“ – за извършване на on-line регистрацията, информиране и консултиране и др.
- за активиране на неактивните лица и на безработните от уязвимите групи ще се прилагат услуги и мерки, включително превантивни, активни мерки и програми, съобразени с индивидуалните потребности и спазване на принципа за баланс между права, задължения и предоставяни услуги;
- Агенцията по заетостта ще сътрудничи с предприятията, които осигуряват временна работа и регистрираните частни трудови посредници за устройване на работа на повече безработни лица, включително и чрез аутсорсване на част от посредническата дейност за определени групи безработни, като нискоквалифицирани безработни, хора с увреждания и др.
- ще се реализират насърчителни схеми за участие на бизнеса в програми и мерки за по-добро съвместяване на семейния и професионалния живот, включително и за изграждане и поддържане на фирмени социални инфраструктури като детски градини, детски кътове и др.
- с цел насърчаване на трудовата мобилност ще се предприемат мерки за по-добро гарантиране упражняването на правата на българските граждани като граждани на ЕС – свободно движение особено на младите хора, пребиваване, граждански права, социална сигурност, равно третиране.

3. Подкрепа за повишаване търсенето на работа

- предвижда се улесняване на достъпа до финансиране в подкрепа на инвестициите и нуждите от оборотен капитал на малките и средните предприятия. Ще се работи за стимулиране на външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари, чрез повишаване капацитета на МСП в областта на външната търговия, подкрепа за участия в бизнес-форуми, панаири, изложения и обмяна на добри европейски практики.
- ще се поддържа национален експортен интернет портал и база данни на български предприятия с експортен потенциал. Ще се създаде унифицирана информационна система и база данни, предоставяща свободен достъп и възможности за търсене на партньори и за достъп до секторна, аналитична и маркетингова информация.
- като част от иновационната система на страната е изграждането и функционирането на индустриална зона във всеки средно голям град и високотехнологични паркове, базирани на научна и изследователска дейност в 4-5 града в България.
- „зелената“ икономика е ключов сектор с потенциал за разкриване на работни места, който трябва да се усвои и в България. Прогнозите са за ръст в заетостта в екологичната икономика на европейските държави и за създаване на 5 млн. работни места до 2020 г. в секторите на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници.
- разкриването на „бели работни места“ т.е. работни места в сферата на социалните и здравните услуги създава условия за постигането на по-добър баланс между професионалния и личния живот. В дългосрочен план политиката в тази област предвижда деинституционализация и разширяване на достъпа до услуги чрез изграждане на адекватна мрежа от социални услуги, предлагани в общността и в домашна среда;

разработване и разкриване на модели на превантивни социални услуги за ранна степен на интервенция; повишаване качеството на услугите и др.

- през периода до 2020г. ще се засили ролята на браншовите и секторните организации на социалните партньори във връзка с развитието на политиките за заетост, обучението и кариерното развитие на работната сила.

Финансирането на дейностите и мерките в Актуализираната стратегия по заетостта се предвижда да бъде осигурено със средства от държавния бюджет в рамките на програмното бюджетиране на съответните отговорни институции и със средства от оперативните програми.

Изпълнението на Актуализираната стратегия и включените в нея конкретни мерки и дейности, ще се осъществяват в съответствие с бюджетната прогноза и разходните тавани на отговорните институции за периода 2013-2015 г., одобрени с Решение № 820 от 11.10.2012 г. на Министерския съвет за изменение и допълнение на Решение № 298 на министърския съвет от 2012 г., както и в рамките на ежегодно утвърждаваните със закон бюджетни средства на тези институции.

Всяка институция, ангажирана с прилагането на стратегията, самостоятелно ще реструктурира и подреди по приоритети своите разходи в рамките на утвърдения си бюджет, така че да гарантира необходимото ресурсно осигуряване на изпълнението на мерките и дейностите.

Общо за периода 2013 – 2020 г. индикативният финансов ресурс предвиден за изпълнение на Стратегията по заетостта е 1 941.7 млн. лв. Тук се включват както средства от държавния бюджет за реализация на активната политика на пазара на труда – 737 млн. лв., така и средства по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за периода 2013 – 2020 г. – 1 204.7 млн. лв.

МТСП ще осъществява непрекъснат мониторинг относно изпълнението на целите на Стратегията на база система от индикатори. Този процес ще бъде обезпечен чрез интегрираната информационна система на МТСП, статистически данни и други видове информация.

Проектът на Актуализираната стратегия е съгласуван с министерствата в съответствие с разпоредбите на чл. 32, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Направените бележки и предложения са отразени.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Във връзка с гореизложеното на основание чл.8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да приеме Решение за приемане на Актуализирана стратегия по заетостта на Република България 2013 – 2020 г.

**ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА:**

ДЕЯНА КОСТАДИНОВА